

Posudek na práci Lukáše Vydry
Dějiny plzeňského českobratrského Korandova sboru po roce 1945
psána pro Celostátní studentskou vědeckou konferenci Historie 2020

Práce Lukáši Vydry o (převážně) poválečných dějinách Korandově sboru ČCE v Plzni je zajímavá, přináší některé nové poznatky, ale má také několik vážných nedostatků. Po formální stránce (rozvržení, prameny, poznámkový aparát) splňuje základní požadavky pro podobné historické práce.

Největší hodnota práce spočívá v jejím líčení poválečné historie Korandova sboru a to z podstatné části na základě archivního bádání a rozhovorů s pamětníky. Autor prezentuje přehled důležitého období pro samotný sbor, ale také pro Českobratrskou církev evangelickou, jíž je sbor významnou součástí. Nemohl vycházet ze sekundární literatury, protože žádná (dílčí) studie k tomuto tématu neexistuje. Je proto chvályhodné, že autor použil některé archivní fondy (z Ústředního archivu Synodní rady ČCE) a provedl rozhovory s několika osobnostmi ze sboru. Z jeho úsilí vyrostl obraz sboru, který se musel vyrovnat s velkými otázkami života pod komunistickou diktaturou a s otevíráním společnosti po r. 1989.

K práci lze vyjádřit několik výhrad, které ji neznechodnocují, ale měly by vést k jejímu zlepšení.

1. Práce trpí nereflektovaným předpokladem, že mezi německy a česky mluvícími evangelíky panovalo napětí, které znemožnilo spolupráce a soužití. Tvrdí například, že „němečtí evangelíci, jejichž sbory vznikly v polovině 19. století, mezi sebe Čechy nechtějí“ (str. 5) bez toho, že by to doložila z pramenů. Bylo naopak pravděpodobné, že do r. 1918 se obě skupiny zúčastnily stejných bohoslužeb nebo spolupracovaly i jinak, tak jak bylo zvykem na jiných místech, kde se potkávaly (Praha, Ostrava, Brno, Jihlava). Autor ostatně nevědomky vyvrací své tvrzení na str. 7, kde cituje, jak do r. 1918 česky mluvící evangelíci používali také „německý evangelický kostel“.

2. Autorovi chybí některé základní teologické znalosti. Objevují se například v líčení vymezení mezi dvěma (českými) evangelickými sbory v Plzni, z nichž jeden patřil k reformované konfesi, druhý (Korandův) k luterskému. Kvůli svému původu má Korandův sbor dva prvky, které jsou v rámci ČCE velmi neobvyklé: velkou sochu Krista (Bertela Thorvaldsena, stejná socha se nachází v původně německém luterském kostele v Ústí nad Labem), která svědčí o původně luterském charakteru sboru, a kolumbárium, které souvisí se spojením sboru s přestupovým hnutím. Tvrdit, že mezi dvěma plzeňskými sbory šlo „víceméně jen o nepatrné rozdíly v otázkách bohoslužeb“, je velmi nepřesné. Právě mezi těmito dvěma směry existovali zásadní rozdíly v liturgické praxi minimálně do konce 30. let.

Bohužel chybí v práci také teologický profil jednotlivých farářů sboru, na jejichž význam autor jinak klade velký důraz. Takto v práci není tematizovaná proměna konfesní identity a praxe sboru po r. 1918.

3. Autor rozděluje období dějin sboru podle sloužících farářů. Takový postup se sice nabízí, protože vliv faráře na život sboru je velký a s příchodem nového faráře zpravidla přicházejí i jiné změny. Nicméně by stálo za to aspoň uvažovat o jiné možné periodizaci, která vychází například ze střídání generací ve sboru, nebo se změnami ve staršovstvu (např. střídání kurátorů).

4. Autorova práce s pamětníky a s jejich výpověďmi je nekritická. Autor poskytuje jen minimální informaci o sociálním pozadí dotyčného, o jeho postavení ve sboru atd. Seznam použitých pramenů

neobsahuje literaturu k problematice orální historie, která by autora mohla pomoci v této důležité části práce.

5. Autor omezil svou archivní rešerši na Ústřední archiv Synodní rady ČCE. Další důležité prameny k dějinám Korandova sboru by se mohly nacházet v archivu Západočeského seniorátu ČCE a především ve státních a oblastních archivech (fondy po Sekretariátu pro věci církevní, krajském církevním tajemníkovi, Státní bezpečnosti atd.). V západočeském kraji se v r. 1968 odehrál velký konflikt mezi seniorátem a krajským církevním tajemníkem, o kterém představitelé Korandova sboru museli vědět. Práce o tom bohužel neobsahuje žádnou informaci, protože použité archivní fondy, které obsahují materiály čistě o sboru, neobsahuje k tomu relevantní dokumenty.

6. Autor by měl definovat některé použité termíny (obzvlášť „totalita“, „totalitní režim“).

7. Autor uvádí, že „korespondence mezi sborem a Synodní radou se jen hemží Klimeckého kritickými narážkami na soudobý režim.“ Obzvlášť v těchto věcech je důležité uvést příklady.

8. Autor tvrdí, že období 50. let „se musely všechny křesťanské církve semknout bez ohledu na své rozdíly.“ Tvrzení je třeba vysvětlit na pozadí skutečnosti, že praxe byla spíše opačná.

9. Autor popisuje uskupení Nová orientace jako „spolek patnácti farářů, kteří se stavěli na odpor proti státnímu nařízení, které tvrdilo, že by církevní tajemník strany mohl zasahovat do kázání farářů. Každý z tohoto spolku byl brzy zbaven možnosti kázat.“ Str. 14, pozn. 23. Tento popis je velmi kusý a neúplný. Autor by měl použít studii Miroslava Pfanna o Nové orientaci (PFANN, Miroslav. "Nová orientace" v Českobratrské církvi evangelické v letech 1959-1968: malá historie jednoho hnutí evangelických křesťanů podle archivních dokumentů. Středokluky: Zdeněk Susa, 1998.)

Ve stávající podobě je práce o dějinách Korandova sboru neúplná, ale tvoří dobrý začátek pro kompletnější studii o tomto důležitém tématu českého protestantismu.

28. dubna 2020
Dr. Peter Morée
UK ETF